

11 בפברואר, 2016

לכבוד

עו"ד שי ניצן	עו"ד אביחי מנדלבלט	ח"כ ניסן סלומינסקי
פרקליט המדינה	היועץ המשפטי לממשלה	יו"ר וועדת חוקה, חוק ומשפט
רח' סלאח אל-דין – י-ם	רח' סלאח אל-דין 29 – י-ם	משכן הכנסת
בפקס: 02-6271783	בפקס: 02-6467001	בפקס: 02-6753199

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה (תיקון)(הגברת השקיפות לגבי נתמכים שעיקר מימונם מתרומות של ישויות מדיניות זרות, התשע"ו - 2015

הריני לפנות אליכם בעניין אי חוקתיות הצעת החוק שבנדון כדלקמן:

1. הצעת החוק שבנדון מחייבת גופים שעיקר מימונם מישויות מדיניות זרות לציין את העובדה הזו הן בפרסומים ובדו"חות שהם עורכים, המיועדים לציבור וזמינים לו, והן בממשקים מסוימים עם נבחרי ציבור ועובדי ציבור. בנוסף לכך, על הגוף הנתמך לציין בדוחותיו את שמות הישויות המדיניות הזרות שתרמו לו בשנים הרלוונטיות. הפרת החובות המוצעות בהצעת החוק לעיל, תהווה עבירה לפי סעיף 64א לחוק העמותות, התש"ם – 1980 (להלן: "חוק העמותות"). נכון להיום הקנס על עבירה כאמור עומד על סך של 29,200 שקלים חדשים.
2. התיקון המוצע פוגע מעל לנדרש בזכויות החוקתיות לשוויון וחופש הביטוי וההתאגדות. תכליתו של התיקון המוצע אינה לגיטימית והיא רחוקה מאד מהתכלית המוצהרת של שקיפות מוגברת. האינטרס של השקיפות הינו מובטח כעת בחוק כי על פי הדין הקיים היום, עמותות מחוייבות בגילוי כלל מקורות המימון שלהן מכל ישות, פרטית או מדינית זרה. החובה הני"ל קבועה בחוק העמותות, תש"ם-1980 כמו גם בחוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה, תשע"א-2011.
3. יובהר, כי בנוסח המתוקן שפורסם לקריאה ראשונה, ההצעה איננה כוללת את החובה לשאת תג מזהה. יחד עם זאת, ההשמטה הני"ל מהצעת החוק איננה משנה את מהות החוק ואיננה מונעת את הדה לגיטימציה שעומדת בבסיס החוק.
4. התיקון הני"ל הינו בעייתי גם אם יחול על כלל העמותות ללא אבחנה בין ימין ושמאל. עם זאת, קשה להתעלם מתליכתו הסובייקטיבית המבקשת את תחולתו בעיקר על עמותות הפועלות לקידום זכויות אדם שבחלקן ממומנות על ידי ישויות מדיניות זרות. לעומת זאת, התיקון לא יחול על עמותות הממומנות על ידי תורמים (לרוב תורמים זרים) בודדים כמו רוב רובם של עמותות הימין בישראל,

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 31090, ص.ب 8921 هاتف 04-9501610 فاكس 04-9503140

חיפה 31090, ת.ד. 8921 טלפון 04-9501610 פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org

<http://www.adalah.org>

בקשר לעמותות אלה, ככל הנראה, חוק העמותות במתכונתו הנוכחית מספיק! אבחנה זו הנגרמת כתוצאה מהתיקון לחוק בין עמותות זכויות אדם וארגוני החברה האזרחית לבין עמותות הימין הפועלות למינוף אגידה פוליטית ימנית הינה אבחנה פסולה אשר פוגעת בזכות לשוויון של אותן עמותות זכויות האדם וארגוני החברה האזרחית, ואשר נגזרת היא מהזכות לכבוד המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (בג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת (פסק דין מתאריך 11.5.06); בג"ץ 7053/03 עדאלה נ' שר הפנים (פסק דין מתאריך 14.5.06); בג"ץ 6298/07 רסלר נ' כנסת ישראל (פסק דין מתאריך 21.2.12)).

5. כמו כן, התיקון הנ"ל יביא לפגיעה בוטה בחופש ההתאגדות וחופש הביטוי של ארגוני זכויות אדם. שכן, הלכה למעשה, התיקון מבקש לסמן את ארגוני זכויות אדם ככאלה שפועלים לקידום אינטרסים לא לגיטימיים, הוא בא בניסיון לפגוע בפעילות הארגונים הנ"ל, ועושה דה לגיטימציה לאותם ארגונים ודרישותיו פוגעות במסרים שלהן (לעניין הפגיעה בחופש ההתאגדות ראו: ע"א 1282/93 רשמת העמותות נ' בנימין כהנא ואח', פ"ד מז(4) 100 (1993)). חופש הביטוי, לרבות חופש הביטוי הפוליטי, הינו מהזכויות הראשונות שהוכרו על ידי בית משפט העליון כזכות יסוד והוא הוכר בפסיקה לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו כזכות חוקתית (בג"ץ 2557/005 מטה הרוב נ' משטרת ישראל (12.12.06), פסקה 13 סיפא לחוות דעתו של הנשיא ברק; ע"מ 343/09 הבית הפתוח בירושלים לגאווה וסובלנות נ' עיריית ירושלים (פסק דין מתאריך 89.4.83). תוכנו של חופש הביטוי "משתרע על כל דרך וצורה של ביטוי כאשר "ביטוי" כולל בחובו כל פעילות המבקשת להעביר מסר או מובן – הוא משתרע על ביטוי פוליטי, ספרותי או מסחרי". (בג"ץ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד נ(5) 661, 673 (1997)).

6. תכליתו של התיקון איננה ראויה. אמנם בדברי ההסבר לחוק הוסבר כי הוא "נועד להגביר את השקיפות בפעילותן של עמותות וחברות לתועלת הציבור שעיקר מימונן מתרומות של ישויות מדיניות זרות", אך בין תכלית זו לבין סעיפי החוק אין כל קשר, ולו הקלוש ביותר. כאמור, עמותות מחויבות בגילוי כלל מקורות המימון שלהן מכל ישות, פרטית או מדינית זרה, הן לפי חוק העמותות, תש"ס-1980 והן על ידי חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה, תשע"א-2011. כך דו"חות כספיים מוגשים בכל שנה לרשם העמותות עם הפירוט הדרוש על פי חוק. לא בכדי אין בהצעת החוק כל הוראה בכל הקשור לחובת דווח לרשויות המוסמכות על מקורות מימון, אלא כל עיסוקה היא בתיוג, אם על גבי פרסומים ואם דרך נציגיהם.

7. יוצא כי כל אשר הצעת החוק מבקשת להשיג הוא תיוג על רקע פוליטי. תכלית זו אין ספק כי היא איננה ראויה, גם בשל היותה פסולה ערכית ומוסרית משל עצמה וגם בשל היותה פוגעת באגד של זכויות חוקתיות כפי שפורט לעיל. נקודת המוצא של מבחני הבדיקה של "התכלית הראויה" היא תיוג היותה לחברה המקדמת את זכויות האדם והנותנת משקל רציני לזכויות היסוד שכאמור לעיל היא לא מתקיימת כאן (ראו: בג"ץ 5026/04 דיזיין 22 נ' רע"נ היתרי עבודה בשבת, פ"ד ס(1) 38, פסקה 19 לפסק דינו של השופט ברק (2005)).

על יסוד כל האמור לעיל הנכם מתבקש להביע התנגדות נחרצת להצעת החוק דנן ולפעול לאי קידומה בכנסת.

בכבוד רב,
נדים שחאדה, ע"ד